Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
ATHANASIOS RANTOS
prednesené 14. júna 2022 [1]

Spojené veci C-702/20 a C-17/21

SIA „DOBELES HES“ (C-702/20)
Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (C-17/21)
za účasti:
Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija,
Ekonomikas ministrija,
Finanšu ministrija,
SIA „GM“,
Ekonomikas ministrija,
Finanšu ministrija

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Augstākā tiesa (Senāts) (Najvyšší súd, Lotyšsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Článok 107 ods. 1 ZFEÚ – Povinnosť verejného prevádzkovateľa získavať dodávky od výrobcov energie z obnoviteľných zdrojov za cenu vyššiu, ako je trhová cena – Náhrada škody za nevyplatené sumy pomoci – Existujúca pomoc – Nová pomoc – Notifikačná povinnosť – Pomoc *de minimis* – Kumulácia – Zaúčtovanie náhrady škody na ťarchu rozpočtu orgánu, ktorý sa musí používať výlučne na účely regulačnej činnosti“

I. Úvod

1. Návrhy na začatie prejudiciálneho konania, ktoré podal Augstākā tiesa (Senāts) (Najvyšší súd, Lotyšsko), sa týkajú výkladu článku 107 ods. 1 ZFEÚ, pokiaľ ide o ustanovenia lotyšského práva týkajúce sa nákupu elektrickej energie od podnikov vyrábajúcich elektrickú energiu vo vodných elektrárňach.

2. Tieto návrhy boli podané v rámci dvoch sporov medzi spoločnosťami SIA „DOBELES HES“ (žalobkyňa vo veci C-702/20) a SIA „GM“ (žalobkyňa vo veci C-17/21) (ďalej len „žalobkyne“) a Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (Komisia pre reguláciu verejných služieb, Lotyšsko, (ďalej len „regulačná komisia“) z dôvodu, že regulačná komisia neurčila za obdobie od 1. marca 2006 do 1. apríla 2010 priemernú tarifu za predaj elektrickej energie, na základe ktorej sa počítala zvýšená cena, za ktorú verejnoprávny subjekt, konkrétne spoločnosť AS Latvenergo,

[1] Jazyk prednesu: francúzština.

uskutočňoval výkup prebytku elektrickej energie vyrobenej žalobkyňami. Vzhľadom na to, že sa žalobkyne domnievali, že boli konaním regulačnej komisie poškodené, požadovali náhradu škody, ktorá im údajne vznikla z dôvodu nestanovenia tejto tarify.

3. Prejudiciálne otázky, ktoré vnútroštátny súd položil Súdnemu dvoru, sa týkajú troch „klasických“ problematík v oblasti štátnej pomoci. Tento súd sa v prvom rade zamýšľa nad otázkou, či vnútroštátne opatrenie spočívajúce v nákupe produkcie elektrickej energie z vodných zdrojov za dvojnásobok priemernej tarify za predaj elektrickej energie zahŕňa „štátne zdroje“, takže ho možno kvalifikovať ako štátnu pomoc. Ďalej sa uvedený súd pýta, či zaplatenie náhrady škody zo strany vnútroštátneho súdu možno považovať za „štátnu pomoc“ v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ. Napokon tento súd kladie celý rad otázok týkajúcich sa kritérií, ktoré sa majú zohľadniť pri analýze zlučiteľnosti tohto opatrenia s právom Únie v prípade, že by toto opatrenie bolo kvalifikované ako štátna pomoc.

II. Právny rámec

A. Právo Únie

1. Nariadenie (EÚ) č. 1407/2013

4. Článok 3 nariadenia (EÚ) č. 1407/2013[2] s názvom „Pomoc *de minimis*“ stanovuje:

„1. Opatrenia pomoci sa považujú za opatrenia, ktoré nespĺňajú všetky kritériá stanovené v článku 107 ods. 1 [ZFEÚ], a preto sú oslobodené od notifikačnej povinnosti stanovenej v článku 108 ods. 3 [ZFEÚ] v prípade, že spĺňajú podmienky stanovené v tomto nariadení.

2. Celková výška pomoci *de minimis*, ktorú členský štát poskytol jedinému podniku, nepresiahne 200 000 [eur] v priebehu obdobia troch fiškálnych rokov.

…“

5. Článok 5 ods. 2 tohto nariadenia znie:

„Pomoc *de minimis* sa nekumuluje so štátnou pomocou vo vzťahu k rovnakým oprávneným nákladom alebo štátnou pomocou na to isté opatrenie rizikového financovania, ak by takáto kumulácia presahovala najvyššiu príslušnú intenzitu pomoci alebo výšku pomoci stanovenú v závislosti od osobitných okolností jednotlivých prípadov v nariadení alebo rozhodnutí o skupinovej výnimke prijatých Komisiou. …“

6. Článok 7 ods. 1 uvedeného nariadenia v prechodných ustanoveniach stanovuje:

„Toto nariadenie sa vzťahuje na pomoc poskytnutú pred nadobudnutím jeho účinnosti, ak pomoc spĺňa podmienky stanovené v tomto nariadení. Pomoc, ktorá tieto podmienky nespĺňa, bude posúdená Komisiou v súlade s príslušnými rámcami, usmerneniami a oznámeniami.“

[2] Nariadenie Komisie z 18. decembra 2013 o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na pomoc *de minimis* (Ú. v. EÚ L 352, 2013, s. 1).

2. Nariadenie (EÚ) 2015/1589

7. V článku 1 nariadenia (EÚ) 2015/1589 [3] sa uvádza:

„Na účely tohto nariadenia platia nasledujúce vymedzenia pojmov:

…

b) ‚existujúca pomoc' je:

   i) bez toho, aby boli dotknuté… bod 3 a dodatok k prílohe IV k Aktu o pristúpení…, každá pomoc, ktorá existovala pred nadobudnutím platnosti ZFEÚ v príslušných členských štátoch, to znamená schémy pomoci a individuálna pomoc, ktoré boli zavedené pred nadobudnutím platnosti a sú uplatniteľné aj po nadobudnutí platnosti ZFEÚ v príslušných členských štátoch;

   ii) schválená pomoc, to znamená schémy pomoci a individuálna pomoc, ktoré boli schválené Komisiou alebo Radou;

   iii) pomoc, ktorá sa považuje za schválenú podľa článku 4 ods. 6 nariadenia (ES) č. 659/1999 [4] alebo článku 4 ods. 6 tohto nariadenia alebo pred [nariadením č. 659/1999], avšak v súlade s týmto postupom;

   iv) pomoc, ktorá sa považuje za existujúcu pomoc podľa článku 17 tohto nariadenia;

   v) pomoc, ktorá sa považuje za existujúcu pomoc, pretože možno stanoviť, že v čase, keď bola zavedená, nepredstavovala pomoc a následne sa stala pomocou v dôsledku vývoja vnútorného trhu a bez toho, aby ju členský štát upravoval. Pokiaľ sa určité opatrenia stanú pomocou po liberalizácii činnosti podľa práva Únie, tieto opatrenia sa nepovažujú za existujúcu pomoc po dátume stanovenom pre liberalizáciu;

c) ‚nová pomoc' je každá pomoc, to znamená schémy pomoci a individuálnu pomoc, ktorá nie je existujúcou pomocou vrátane úprav existujúcej pomoci;

…"

8. Článok 2 nariadenia 2015/1589 s názvom „Notifikovanie novej pomoci" znie:

„1. Ak sa v nariadeniach prijatých podľa článku 109 ZFEÚ ani v iných príslušných ustanoveniach zmluvy nestanovuje inak, dotknutý členský štát oznámi Komisii v dostatočnom časovom predstihu akékoľvek plány poskytnúť novú pomoc. …

…"

[3] Nariadenie Rady z 13. júla 2015 stanovujúce podrobné pravidlá na uplatňovanie článku 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (Ú. v. EÚ L 248, 2015, s. 9).

[4] Nariadenie Rady z 22. marca 1999 ustanovujúce podrobné pravidlá na uplatňovanie článku 93 Zmluvy o ES (Ú. v. ES L 83, 1999, s. 1; Mim. vyd. 08/001, s. 339).

9. Článok 3 tohto nariadenia s názvom „Povinnosť zachovať existujúci stav“ stanovuje:

„Pomoc notifikovaná podľa článku 2 ods. 1 sa nezavedie skôr, ako Komisia prijme, alebo sa má za to, že prijala rozhodnutie, ktorým sa táto pomoc schvaľuje.“

10. V článku 17 uvedeného nariadenia s názvom „Premlčacie doby pre vymáhanie pomoci“ sa uvádza:

„1. Na právomoc Komisie vymáhať pomoc sa vzťahuje premlčacia doba desať rokov.

2. Premlčacia doba začína plynúť dňom, keď sa neoprávnená pomoc udelila príjemcovi buď ako individuálna pomoc alebo ako pomoc podľa schémy pomoci. …

3. Akákoľvek pomoc, v súvislosti s ktorou premlčacia doba uplynula, sa považuje za existujúcu pomoc.“

3. Smernica 2002/20/ES

11. Odôvodnenie 30 smernice 2002/20/ES [5] znie:

„Správne poplatky môžu byť uložené poskytovateľom elektronických komunikačných služieb na financovanie činností národného regulačného orgánu pri riadení povoľovacieho systému a pre poskytovanie práv na používanie. …“

12. Článok 12 tejto smernice s názvom „Správne poplatky“ vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Akékoľvek správne poplatky, ukladané podnikom poskytujúcim službu alebo sieť podľa všeobecného povolenia, alebo ktorým bolo poskytnuté právo používania, budú:

a) celkovo, pokrývať len administratívne náklady, ktoré sú vynaložené pri riadení, kontrole a vymáhaní plánu všeobecného povolenia…

…“

B. Lotyšské právo

13. V § 40 ods. 1 Enerģētikas likums (zákon o energetike) v znení platnom a účinnom v období od 1. júna 2001 do 7. júna 2005 sa stanovuje:

„Autorizovaný distribútor elektrickej energie nakupuje od malých vodných elektrární prebytok elektrickej energie, ktorú uvedené elektrárne vyrábajú…, za cenu zodpovedajúcu dvojnásobku priemernej tarify za predaj elektrickej energie. Cena takéhoto nákupu bude následne stanovená regulačným orgánom.“

[5] Smernica Európskeho parlamentu a Rady zo 7. marca 2002 o povolení na elektronické komunikačné sieťové systémy a služby (Ú. v. ES L 108, 2002, s. 21; Mim. vyd. 13/029, s. 337), zmenená a doplnená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/140/ES z 25. novembra 2009 (Ú. v. EÚ L 337, 2009, s. 37 (ďalej len „smernica 2002/20“).

14. V § 30 ods. 1 Elektroenerģijas tirgus likums (zákon o trhu s elektrickou energiou) v znení platnom a účinnom v období od 8. júna 2005 do 31. decembra 2014 sa uvádza:

„Výrobcovia, ktorí na výrobu elektrickej energie využívajú obnoviteľné zdroje energie a ktorí svoju činnosť začali pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, predávajú elektrickú energiu verejnému prevádzkovateľovi v súlade s podmienkami týkajúcimi sa… cien, ktoré sa na nich uplatňovali v čase nadobudnutia účinnosti tohto zákona.“

15. V § 30 ods. 3 tohto zákona v znení platnom a účinnom v období od 8. júna 2005 do 14. mája 2008 sa stanovuje:

„… Cenu tohto nákupu znášajú všetci koncoví odberatelia elektrickej energie v Lotyšsku v pomere k ich spotrebe elektriny, pokiaľ sa časť elektrickej energie vyrobenej z obnoviteľných zdrojov energie nakúpi od verejného prevádzkovateľa alebo pokiaľ sú náklady, ktoré tento prevádzkovateľ znáša, predmetom kompenzácie.“

16. V § 29 ods. 1 likums „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem“ (zákon o regulačných orgánoch verejných služieb) sa uvádza:

„Činnosť regulačného orgánu je financovaná z príjmov pochádzajúcich z výberu štátneho poplatku za reguláciu verejných služieb a z platieb za služby poskytované zo strany regulačného orgánu, ktoré sú stanovené v iných zákonoch a podzákonných právnych predpisoch.“

III. Spory vo veciach samých, prejudiciálne otázky a konanie na Súdnom dvore

17. Ešte pred vstupom Lotyšskej republiky do Európskej únie zaviedol zákonodarca tohto členského štátu právnu úpravu na podporu výroby elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie. Konkrétne § 40 ods. 1 zákona o energetike poskytoval malým vodným elektrárňam po dobu ôsmich rokov od začiatku ich prevádzky právo predávať prebytok svojej elektrickej energie autorizovanému distribútorovi elektrickej energie za dvojnásobok priemernej tarify za predaj elektrickej energie. Túto tarifu mala určiť regulačná komisia.

18. Po vstupe Lotyšskej republiky do Únie bola táto výhoda zachovaná zákonom o trhu s elektrickou energiou, ktorý nadobudol účinnosť 8. júna 2005. V spornom období, t. j. od marca 2006 do septembra 2008, tak výrobcovia elektrickej energie z vodných zdrojov (tak ako žalobkyne) mali právo predávať prebytok svojej produkcie verejnoprávnemu subjektu, konkrétne spoločnosti Latvenergo, ktorej 100 % vlastníkom je štát, za zvýšenú cenu. Podľa vnútroštátnych právnych predpisov stanovovala priemernú tarifu za predaj elektrickej energie regulačná komisia ako regulačný orgán trhu s elektrickou energiou.

19. V priebehu roka 2010 Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavný súd, Lotyšsko) rozhodol, že regulačná komisia v rokoch 2005 až 2010 nesprávne vypočítala zvýšenú cenu. V dôsledku toho žalobkyne, ktoré v tomto období prevádzkovali vodné elektrárne, požadovali od tohto orgánu náhradu škody vzniknutej z dôvodu nestanovenia príslušnej tarify,[6] a následne podali na správny súd žaloby proti zamietavým rozhodnutiam uvedeného orgánu.

[6] Údajná škoda zodpovedá rozdielu medzi cenou, ktorú žalobkyniam zaplatil verejný prevádzkovateľ, a cenou, za ktorú by tento prevádzkovateľ musel elektrickú energiu nakupovať, ak by došlo k stanoveniu priemernej tarify za predaj elektrickej energie na obdobie od 1. marca 2006 do 30. novembra 2007 pre spoločnosť DOBELES HES a od 1. marca 2006 do 30. septembra 2008 pre spoločnosť GM.

20. Dvomi rozsudkami z 31. mája a 10. júla 2019 Administratīvā apgabaltiesa (Krajský správny súd, Lotyšsko) nariadil regulačnej komisii zaplatiť im sumy vo výške 3 406,63 eura a 662,26 eura. Tento súd však s prihliadnutím na stanovisko Európskej komisie, ktoré si vyžiadal v priebehu konania, podmienil vyplatenie týchto súm splnením odkladnej podmienky, že budú notifikované tejto inštitúcii ako štátna pomoc a že s tým táto inštitúcia bude súhlasiť alebo sa jej súhlas bude považovať za daný.

21. Regulačná komisia podala proti týmto rozsudkom kasačný opravný prostriedok na Augstākā tiesa (Senāts) (Najvyšší súd), ktorý je vnútroštátnym súdom, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania. Tento súd rozhodol prerušiť konanie v obidvoch veciach a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky, ktoré sú v obidvoch veciach zhodné:

„1. Má sa povinnosť verejného prevádzkovateľa nakupovať elektrickú energiu za cenu vyššiu, ako je trhová cena, od výrobcov využívajúcich obnoviteľné zdroje energie na výrobu elektrickej energie, na základe povinnosti konečného odberateľa platiť pomerne k skutočnej spotrebe, považovať za zásah štátu alebo zásah prostredníctvom štátnych prostriedkov v zmysle článku 107 ods. 1 [ZFEÚ]?

2. Má sa pojem ‚liberalizácia trhu s elektrickou energiou' vykladať v tom zmysle, že možno považovať, že už došlo k liberalizácii, ak existujú určité prvky voľného obchodu, ako napríklad zmluvy uzatvorené medzi verejným prevádzkovateľom a dodávateľmi z iných členských štátov? Možno sa domnievať, že liberalizácia trhu s elektrickou energiou začína v okamihu, keď právna úprava priznáva niektorým odberateľom elektrickej energie (napríklad odberateľom elektrickej energie pripojeným k prenosovej sústave alebo odberateľom elektrickej energie v domácnosti pripojeným k distribučnej sústave) právo zmeniť distribútora elektrickej energie? Aký vplyv má vývoj regulácie trhu s elektrickou energiou v Lotyšsku na posúdenie pomoci poskytnutej výrobcom elektrickej energie s ohľadom na článok 107 ods. 1 [ZFEÚ] (na účely odpovede na prvú otázku), najmä na situáciu pred rokom 2007?

3. Ak z odpovede na prvú a druhú otázku vyplynie, že pomoc poskytnutá výrobcom elektrickej energie nepredstavuje štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 [ZFEÚ], má sa náhrada škody považovať za štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 [ZFEÚ] na základe skutočnosti, že žalobkyňa v súčasnosti pôsobí na liberalizovanom trhu s elektrickou energiou a že vyplatenie náhrady jej v súčasnosti poskytuje výhodu oproti iným subjektom pôsobiacim na predmetnom trhu?

4. Ak z odpovede na prvú a druhú otázku vyplynie, že pomoc poskytnutá výrobcom elektrickej energie predstavuje štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 [ZFEÚ], možno sa domnievať, že v kontexte preskúmania štátnej pomoci v zmysle tohto ustanovenia predstavuje návrh žalobkyne na náhradu škody, ktorá vznikla v dôsledku neúplného dodržiavania zákonného práva na získanie vyššej platby za vyrobenú elektrickú energiu, žiadosť o novú štátnu pomoc alebo žiadosť o vyplatenie časti štátnej pomoci, ktorá predtým nebola poskytnutá?

5. Ak sa odpovie na štvrtú prejudiciálnu otázku v tom zmysle, že žiadosť o náhradu škody sa má v kontexte minulých okolností posúdiť ako žiadosť o vyplatenie časti štátnej pomoci, ktorá nebola predtým poskytnutá, vyplýva z článku 107 ods. 1 [ZFEÚ] skutočnosť, že na účely rozhodnutia o vyplatení uvedenej štátnej pomoci v súčasnosti je potrebné analyzovať súčasnú situáciu na trhu a zohľadniť platnú právnu úpravu (vrátane obmedzení, ktoré v súčasnosti existujú na zabránenie nadmernej kompenzácii)?

6. Je na účely výkladu článku 107 ods. 1 [ZFEÚ] relevantné, že veterným elektrárňam bola v minulosti na rozdiel od vodných elektrární poskytnutá pomoc v plnej výške?

7. Je na účely výkladu článku 107 ods. 1 [ZFEÚ] relevantné, že nárok na náhradu škody má v súčasnosti len časť vodných elektrární, ktorým bola poskytnutá neúplná pomoc?

8. Majú sa článok 3 ods. 2 a článok 7 ods. 1 [nariadenia č. 1407/2013] vykladať v tom zmysle, že vzhľadom na to, že výška pomoci, o akú ide v prejednávanej veci, nepresahuje stropnú hodnotu pomoci *de minimis*, možno sa domnievať, že uvedená pomoc spĺňa kritériá stanovené pre pomoc *de minimis*? Má sa článok 5 ods. 2 tohto nariadenia vykladať v tom zmysle, že v prejednávanej veci vzhľadom na podmienky na zabránenie nadmernej kompenzácii uvedené v rozhodnutí Komisie SA.43140 môže skutočnosť, že sa vyplatenie náhrady vzniknutej škody považuje za pomoc *de minimis*, viesť k neprijateľnej kumulácii?

9. Ak sa v prejednávanej veci považuje štátna pomoc za poskytnutú/vyplatenú, má sa článok 1 písm. b) a c) [nariadenia 2015/1589] vykladať v tom zmysle, že okolnosti, o aké ide v prejednávanej veci, zodpovedajú novej štátnej pomoci a nie existujúcej štátnej pomoci?

10. V prípade kladnej odpovede na deviatu prejudiciálnu otázku, má sa na účely posúdenia zlučiteľnosti situácie žalobkyne s pomocou, ktorá sa považuje za existujúcu pomoc uvedenú v článku 1 písm. b) bode iv) nariadenia 2015/1589, zohľadniť len dátum skutočného poskytnutia pomoci ako začiatok plynutia premlčacej doby v zmysle článku 17 ods. 2 tohto nariadenia?

11. Ak sa štátna pomoc považuje za poskytnutú/vyplatenú, má sa článok 108 ods. 3 [ZFEÚ], článok 2 ods. 1 a článok 3 nariadenia 2015/1589 vykladať v tom zmysle, že postup týkajúci sa oznámenia štátnej pomoci, akým je postup v prejednávanej veci, sa považuje za primeraný, ak vnútroštátny súd vyhovie žiadosti o náhradu vzniknutej škody za predpokladu, že bolo prijaté rozhodnutie Komisie o schválení pomoci, a nariadi ministerstvu hospodárstva, aby do dvoch mesiacov od vydania rozhodnutia zaslalo Komisii príslušné vyhlásenie o pomoci týkajúce sa obchodnej činnosti?

12. Je na účely výkladu článku 107 ods. 1 [ZFEÚ] relevantná skutočnosť, že náhrada vzniknutej škody sa požaduje od subjektu verejného sektora (Regulačná komisia), ktorý z historického hľadiska nemusel znášať tieto náklady, ako aj skutočnosť, že rozpočet tohto orgánu tvoria štátne poplatky platené poskytovateľmi verejných služieb patriacich do regulovaných odvetví, ktoré musia byť určené výlučne na regulačnú činnosť?

13. Je taký systém odškodnenia, o aký ide v prejednávanej veci, zlučiteľný so zásadami uvedenými v práve Únie a uplatniteľnými na regulované odvetvia, najmä s článkom 12 a odôvodnením 30 [smernice 2002/20]?“

22. Písomné pripomienky predložili regulačný orgán, lotyšská, nemecká a holandská vláda, ako aj Komisia. Títo účastníci konania tiež písomne odpovedali v stanovenej lehote na otázky položené Súdnym dvorom, na základe článku 61 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora. Títo účastníci konania, ako aj žalobkyne a španielska vláda, sa okrem toho vyjadrili na pojednávaní, ktoré sa konalo 29. marca 2022 pred rozhodovacím zložením veľkej komory.

IV. Právna analýza

A. O prvej otázke

23. Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či režim, ktorý ukladá verejným prevádzkovateľom povinnosť nakupovať elektrickú energiu vyrobenú z obnoviteľných zdrojov energie za cenu vyššiu, ako je trhová cena, a to prostredníctvom povinnosti financovania týchto platieb uloženej konečnému spotrebiteľovi, treba považovať za „zásah štátu alebo zásah prostredníctvom štátnych prostriedkov“ v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ.

24. Treba pripomenúť, že kvalifikácia „štátnej pomoci“ v zmysle tohto ustanovenia predpokladá splnenie štyroch podmienok, a to, že existuje zásah zo strany štátu alebo zo štátnych prostriedkov, že tento zásah je schopný ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi, že priznáva selektívnu výhodu svojmu príjemcovi a že narúša alebo hrozí narušením hospodárskej súťaže.[7]

25. Otázka položená Súdnemu dvoru sa týka len prvej z týchto podmienok, a to existencie štátnych prostriedkov. V tejto súvislosti treba poznamenať, že podľa ustálenej judikatúry možno opatrenie kvalifikovať ako zásah zo strany štátu alebo pomoc poskytovanú zo štátnych prostriedkov, ak sú splnené dve osobitné a kumulatívne podmienky: 1. opatrenie je pripísateľné členskému štátu a 2. opatrenie sa poskytuje priamo alebo nepriamo zo štátnych prostriedkov.[8]

26. Pokiaľ ide v prvom rade o podmienku týkajúcu sa pripísateľnosti, treba preskúmať, či sa členský štát musí považovať za subjekt, ktorý sa podieľal na prijatí tohto opatrenia. Táto podmienka sa považuje za splnenú, pokiaľ bolo predmetné opatrenie zavedené na základe zákona alebo iných právnych prepisov.[9] V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že mechanizmus náhrady škody, o aký ide vo veciach samých, bol zavedený zákonom, a preto ho treba považovať za pripísateľný štátu, čo napokon žiadny z dotknutých účastníkov konania nespochybnil.

27. V druhom rade, pokiaľ ide o podmienku týkajúcu sa toho, aby bola výhoda poskytnutá zo štátnych prostriedkov, treba poukázať na to, že do rozsahu pôsobnosti článku 107 ods. 1 ZFEÚ patria len výhody poskytnuté priamo alebo nepriamo zo štátnych prostriedkov.[10]

28. Hneď na úvod poznamenávam, že písomné pripomienky predložené Komisiou, týkajúce sa tohto druhého kritéria, viedli k žiadosti zo strany nemeckej vlády, aby boli tieto veci prejednané vo veľkej komore, v súlade s článkom 16 ods. 3 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie. Podľa tejto vlády je toto prejednanie odôvodnené skutočnosťou, že problematika týkajúca sa kritérií, ktoré sa majú zohľadniť na účely stanovenia existencie „štátnych prostriedkov“, má zásadný význam pre výklad článku 107 ods. 1 ZFEÚ. Konkrétnejšie sa táto vláda domnieva, že daňová povaha určitého opatrenia sama osebe nepriznáva získaným prostriedkom štátny charakter, v rozpore so stanoviskom, ktoré v tejto súvislosti zastáva Komisia. Podľa názoru vlády je naopak rozhodujúca tá skutočnosť, že sú získané prostriedky skutočne k dispozícii orgánom verejnej moci alebo pod štátnou kontrolou. Daňová povaha predstavuje v rámci celkového posúdenia iba indíciu existencie verejnej kontroly a dispozičnej právomoci k získaným prostriedkom.

7 Rozsudok z 13. septembra 2017, ENEA (C-329/15, EU:C:2017:671, bod 17 a citovaná judikatúra).

8 Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. mája 2002, Francúzsko/Komisia (C-482/99, EU:C:2002:294, bod 24 a citovaná judikatúra).

9 Rozsudok z 28. marca 2019, Nemecko/Komisia (C-405/16 P, ďalej len „rozsudok Nemecko/Komisia“, EU:C:2019:268, bod 49 a citovaná judikatúra).

10 Rozsudok zo 16. mája 2002, Francúzsko/Komisia (C-482/99, EU:C:2002:294, bod 24).

29. Pred zaujatím stanoviska k tejto problematike je potrebné zistiť, či sa opatrenie, o aké ide v prejednávaných veciach, týka štátnych prostriedkov.

1. Posúdenie predmetného lotyšského režimu z hľadiska judikatúry Súdneho dvora

30. Hneď na úvod poukazujem na to, že vo veci opatrení na podporu energie z obnoviteľných zdrojov, ktoré zaviedla väčšina členských štátov, sa rozvinula rozsiahla judikatúra. Táto judikatúra poskytuje užitočné usmernenia na účely poskytnutia odpovede na prvú prejudiciálnu otázku.

31. Z judikatúry Súdneho dvora tak vyplýva, že opatrenie, ktoré spočíva v povinnosti nákupu elektrickej energie, môže spadať pod pojem „pomoc“, aj keď nepredstavuje prevod štátnych prostriedkov.[11] Článok 107 ods. 1 ZFEÚ sa totiž vzťahuje na všetky peňažné prostriedky, ktoré môžu orgány verejnej moci skutočne použiť na podporu podnikov bez ohľadu na to, či tieto prostriedky trvalo patria, alebo nepatria do majetku štátu. Aj keď sumy zodpovedajúce dotknutému opatreniu pomoci nie sú trvalým spôsobom vo vlastníctve štátnej pokladnice, skutočnosť, že sú stále pod verejnou kontrolou, a teda k dispozícii príslušným vnútroštátnym orgánom, stačí na to, aby sa považovali za „štátne prostriedky“.[12]

32. Súdny dvor tiež rozhodol, že finančné prostriedky pochádzajúce z povinných príspevkov uložených právnou úpravou členského štátu, ktoré sú spravované a rozdeľované v zmysle tejto právnej úpravy, sa môžu považovať za štátne prostriedky v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ, aj keď sú ich správou poverené subjekty, ktoré nie sú orgánmi verejnej moci.[13] V tejto súvislosti je rozhodujúcou skutočnosťou to, že takéto subjekty sú poverené štátom na správu štátnych prostriedkov, a nie jednoducho len viazané povinnosťou nákupu zo svojich vlastných finančných prostriedkov.[14] V tejto súvislosti je potrebné, aby na jednej strane existovala súvislosť medzi predmetnou výhodou a znížením – prinajmenšom potenciálnym – rozpočtu štátu na druhej strane.[15] Táto súvislosť existuje v každom prípade vtedy, keď zákonodarca nariadi konečným užívateľom platiť orgánu verejnej moci príspevok, a to podľa objektívneho kritéria (napríklad spotreba energie). Takýto príspevok je totiž možné prirovnať k dani. Rovnako tomu tak je aj v prípade, že príspevok vyberá iný subjekt, než orgán verejnej moci, ako napríklad prevádzkovateľ siete.[16]

33. Súdny dvor vychádzal najmä z vyššie uvedených skutočností, keď rozhodol, že opatrenia, ktorých sa týka nemalý počet vecí vykazujúcich podobnosti s konaniami vo veciach samých, by sa mali považovať za opatrenia zahŕňajúce štátne prostriedky.[17]

34. Okrem prípadov, v ktorých Súdny dvor rozhodol, že nad predmetnými prostriedkami existuje štátna kontrola, je potrebné preskúmať aj okolnosti, za ktorých Súdny dvor rozhodol, že takáto kontrola neexistuje.

[11] Rozsudok z 13. septembra 2017, ENEA (C-329/15, EU:C:2017:671, bod 24 a citovaná judikatúra).

[12] Tamže, bod 25 a citovaná judikatúra.

[13] Rozsudky z 2. júla 1974, Taliansko/Komisia (173/73, EU:C:1974:71, bod 35), a z 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! a i. (C-262/12, EU:C:2013:851, bod 25).

[14] Rozsudok z 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! a i. (C-262/12, EU:C:2013:851, body 30 a 35, ako aj citovaná judikatúra).

[15] Rozsudok Nemecko/Komisia (body 60 a 84, ako aj citovaná judikatúra).

[16] Rozsudok zo 17. júla 2008, Essent Netwerk Noord a i. (C-206/06, ďalej len „rozsudok Essent Netwerk Noord a i. “, EU:C:2008:413, body 45 až 47 a 66), ako aj rozsudok Nemecko/Komisia (body 65 až 71).

[17] Rozsudok Essent Netwerk Noord a i. Pozri tiež rozsudky z 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! a i. (C-262/12, EU:C:2013:851), ako aj z 15. mája 2019, Achema a i. (C-706/17, EU:C:2019:407).

35. V rozsudku PreussenElektra tak Súdny dvor konštatoval, že štátne prostriedky nie sú zahrnuté v opatreniach, ktorými štát len stanovuje minimálnu alebo maximálnu cenu za nákup alebo predaj osobitného tovaru alebo služby.[18] Z uvedeného vyplýva, že štát nekontroluje ani nedisponuje finančnými prostriedkami, keď zákonodarca uskutoční reguláciu cien, a prípadne stanoví spôsob prerozdelenia finančnej záťaže vyvolanej touto cenou medzi dotknuté súkromné subjekty, a to bez toho, aby vo zvyšnej časti zasahoval do správy alebo prideľovania finančných prostriedkov. V tomto prípade súkromné subjekty spravujú svoje vlastné finančné prostriedky, a nie štátne prostriedky.

36. Okrem toho prítomnosť štátnych prostriedkov nie je preukázaná v prípade, že príplatok stanovený zákonom, ktorý má platiť vopred vymedzená kategória osôb (t. j. spotrebitelia), nie je povinný. Súdny dvor tak v rozsudku Nemecko/Komisia usúdil, že na to, aby sa dalo hovoriť o štátnych prostriedkoch, príplatok musí byť povinný *de iure* v tom zmysle, že jeho povinný charakter musí vyplývať z vnútroštátneho práva.[19] V dôsledku uvedeného, ak vnútroštátna právna úprava jednoducho len „umožní“ vyberať príplatok od danej kategórie osôb, tejto kategórii osôb nie je uložený žiadny „povinný príplatok“, a teda prostriedky vyťažené z takéhoto príplatku sa nestávajú prostriedkami štátu.

37. Teraz je potrebné zanalyzovať predmetné lotyšské opatrenie s ohľadom na vyššie uvedené.

38. V prvom rade poznamenávam, že režim zavedený lotyšskou vládou spočíval v povinnom poplatku, ktorý bol uložený všetkým konečným spotrebiteľom jednostranne zo strany zákonodarcu na základe právne záväzného aktu, takže ho možno prirovnať k dani.[20]

39. V druhom rade treba zdôrazniť, že sumy vybrané od konečných spotrebiteľov, ktoré boli použité na spätný nákup elektrickej energie vyrobenej z obnoviteľných zdrojov, boli spravované subjektom pod verejnou kontrolou, konkrétne spoločnosťou Latvenergo, ktorej 100 % vlastníkom je štát. Táto spoločnosť spravovala finančné prostriedky, ktoré prijala, a prerozdeľovala ich medzi dodávateľov energie z obnoviteľných zdrojov podľa kritérií vymedzených lotyšským zákonom. Skutočnosť, že Latvenergo nemala žiadnu voľnú úvahu pri prideľovaní vybratých finančných prostriedkov (ktoré sa musia použiť výlučne na účely stanovené týmto režimom), nemení nič na skutočnosti, že všetky rozhodnutia v tejto súvislosti prijímajú práve orgány verejnej moci.[21]

40. Treba tak konštatovať, že počas celého životného cyklu distribuovania predmetných finančných prostriedkov, t. j. od okamihu, keď boli zozbierané od konečných spotrebiteľov elektrickej energie, až do ich prerozdelenia medzi predmetné podniky, sa tieto finančné prostriedky stále nachádzali pod verejnou kontrolou v prísne regulovanom rámci.

41. Poukazujem tiež na to, že vzhľadom na tieto charakteristické vlastnosti sa lotyšský režim odlišuje od režimov, o ktoré išlo vo veciach, v ktorých boli vydané rozsudky PreussenElektra a Nemecko/Komisia. V rámci režimu, o aký ide vo veciach samých, sa teda na náklady súvisiace s nákupom vzťahuje záväzný právny akt, a to povinný poplatok stanovený zákonom, na rozdiel od príplatku, o aký išlo vo veci Nemecko/Komisia. Okrem toho na rozdiel od režimu, o aký išlo vo veci PreussenElektra, ktorý stanovoval, že financovanie opatrení na podporu obnoviteľných zdrojov energie pochádza výlučne zo súkromných zdrojov, finančné prostriedky používané v rámci lotyšského režimu na kompenzáciu nákladov súvisiacich s nákupom elektrickej energie

[18] Rozsudok z 13. marca 2001 (C-379/98, ďalej len „rozsudok PreussenElektra“, EU:C:2001:160, body 58 a 59).

[19] Rozsudok Nemecko/Komisia (body 70 a 71).

[20] Pozri bod 32 vyššie.

[21] Pozri v tomto zmysle rozsudok Essent Netwerk Noord a i. (body 69 a 70).

z obnoviteľných zdrojov za vyššiu cenu stanovenú štátom sa vyberali od konečných spotrebiteľov. Treba tiež pripomenúť, že povinnosť nákupu v rámci lotyšského režimu je uložená konkrétnemu, plne verejnoprávnemu subjektu, a nie súkromným subjektom.

42. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti zastávam názor, že bez ohľadu na zvolený prístup týkajúci sa problematiky, ktorú vzniesla nemecká vláda, lotyšský systém zahŕňa „štátne prostriedky“ v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ. Jednak totiž, tak ako je vysvetlené v bode 38 vyššie, daný režim je financovaný prostredníctvom povinného poplatku, ktorý možno prirovnať k dani. Po druhé, tak ako je vysvetlené v bodoch 39 a 40 vyššie, finančné prostriedky zapojené do financovania daného režimu vyberá, spravuje a prerozdeľuje spoločnosť, ktorá je v plnom vlastníctve štátu, a nachádzajú sa tak neustále pod štátnou kontrolou.

2. Stanovisko k problematike vznesenej nemeckou vládou

43. Problematika, ktorú vzniesla nemecká vláda, svedčí o zložitosti výkladu pojmu „štátne prostriedky“, najmä v oblasti obnoviteľných zdrojov energie. Úlohou Súdneho dvora je tak stanoviť rovnováhu medzi „rizikom nedostatočného zahrnutia“, ktoré by viedlo k tomu, že by právo Únie umožňovalo vytváranie zložitých schém umožňujúcich obchádzanie pravidiel týkajúcich sa štátnej pomoci na jednej strane a „rizikom nadmerného zahrnutia“, ktoré by vyplývalo z kvalifikácie opatrení na podporu obnoviteľných zdrojov energie, ktoré nezahŕňajú použitie štátnych prostriedkov ako štátnej pomoci na strane druhej.

44. Práve v tomto kontexte sa Súdny dvor zaoberal celým radom vecí týkajúcich sa režimov na podporu obnoviteľných zdrojov energie, ktoré zaviedli členské štáty. Rozhodujúcou skutočnosťou, ktorá vyplýva z tejto judikatúry, je pritom to, že na preukázanie existencie štátnych prostriedkov sa zahrnuté finančné prostriedky musia stále nachádzať pod verejnou kontrolou a musia byť skutočne k dispozícii štátu. Inými slovami, existencia štátnych prostriedkov bude závisieť od miery kontroly, ktorú štát vykonáva nad zahrnutými finančnými prostriedkami.

45. Táto skutočnosť mi v prvom rade umožňuje vylúčiť uplatnenie pravidiel štátnej pomoci v prípade, že štát nad zahrnutými finančnými prostriedkami nemá žiadnu kontrolu. Tak to bude napríklad v prípade, keď režim na podporu energie z obnoviteľných zdrojov stanovuje prerozdelenie finančných prostriedkov súkromného pôvodu medzi podniky bez toho, aby boli tieto finančné prostriedky dané k dispozícii štátu, ako napríklad vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok PreussenElektra.

46. V druhom rade z judikatúry pripomenutej v bodoch 31 a 32 vyššie vyplýva, že podmienka kontroly štátnych prostriedkov sa považuje za splnenú v dvoch prípadoch, a to jednak vtedy, keď sa predmetné opatrenie týka finančných prostriedkov získaných z dane alebo iných povinných odvodov, akými sú príspevky alebo poplatky, ktoré plynú do štátneho rozpočtu, a teda ich možno prirovnať k dani, a po druhé vtedy, keď vnútroštátne právne predpisy stanovujú platbu príspevku a finančné prostriedky, ktoré z toho vyplývajú, spravuje a vynakladá samotný štát alebo subjekt konajúci na účet štátu a pod jeho kontrolou.

47. Ide o dve kumulatívne podmienky? Práve to je v podstate problematika vznesená nemeckou vládou. Podľa môjho názoru musí byť odpoveď na túto otázku záporná.

48. Domnievam sa, že judikatúra Súdneho dvora sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade finančných prostriedkov získaných z dane alebo iných odvodov, príspevkov alebo poplatkov, ktoré sú stanovené pre všetkých konečných spotrebiteľov jednostranne zo strany zákonodarcu

prostredníctvom právne záväzného aktu a ktoré teda možno prirovnať k dani, majú tieto finančné prostriedky vždy štátny charakter – ktorý je celkom zjavne obsiahnutý v pojme „daň“ – takže podmienka týkajúca sa kontroly finančných prostriedkov zo strany štátu a toho, že sú tieto finančné prostriedky dané k dispozícii štátu, sa považuje za splnenú. Toto stanovisko podľa môjho názoru potvrdzuje aj judikatúra Súdneho dvora. [22]

49. Táto podmienka však nie je jedinou podmienkou, ktorá umožňuje kvalifikovať opatrenie ako opatrenie zahŕňajúce štátne prostriedky. Existenciu štátnych prostriedkov tak možno preukázať aj prostredníctvom druhého kritéria, ktoré umožňuje stanoviť, že finančné prostriedky vybraté na základe legislatívneho aktu sa skutočne nachádzajú pod kontrolou štátu. [23]

50. Okrem toho sa domnievam, že skutočnosť, že Súdny dvor sa v niektorých prípadoch rozhodol uskutočniť analýzu tohto druhého kritéria napriek tomu, že predtým konštatoval, že ide o daň, by sa nemala vykladať ako implicitné uznanie toho, že sú tieto dve podmienky kumulatívne, tak ako to tvrdí nemecká vláda. V tejto súvislosti pripomínam, že analýza, ktorú mal vykonať Súdny dvor okrem iného v už citovaných veciach, sa týkala opatrení, ktoré sa podstatne líšili tak z hľadiska ich právnej, ako aj ekonomickej zložitosti. Z toho vyplýva, že analýza „všetkých skutočností“ konkrétneho opatrenia – aby som použil slová uvedené Súdnym dvorom v rozsudku Essent Netwerk Noord a i. – sa môže ukázať ako potrebná v prípadoch, keď daňový charakter predmetného opatrenia nemožno vyvodiť jasným a jednoznačným spôsobom. Okrem toho bude takáto analýza celkom zjavne potrebná v prípade, že predmetné opatrenie nie je daňou alebo povinným odvodom, ktorý by bolo možné prirovnať k dani.

51. Poznamenávam tiež, že to, že tieto dve „podmienky“ sú alternatívne, potvrdzuje aj judikatúra Súdneho dvora. Podľa môjho výkladu rozsudku Nemecko/Komisia [24] tak práve z dôvodu, že príplatok EEG, o aký išlo v tomto rozsudku, nevykazoval rovnako charakteristické znaky ako tarifný príplatok za elektrickú energiu, ktorý Súdny dvor skúmal v rozsudku Essent Netwerk Noord a i. (to znamená charakteristické znaky dane), Súdny dvor usúdil, že má povinnosť overiť ďalšie skutočnosti konštatované Všeobecným súdom v rozsudku, proti ktorému bolo podané odvolanie, svedčiace v prospech štátneho pôvodu finančných zdrojov. [25] Okrem toho v rozsudku Achema a i. [26] Súdny dvor poukázal na to, že finančné prostriedky, ktoré povinne vyberajú správcovia elektrických sietí od hospodárskych subjektov a konečných odberateľov, možno považovať za štátne prostriedky (body 64 a 65 tohto rozsudku), a následne „navyše“ konštatoval, že tieto finančné prostriedky, ktoré medzi príjemcov daného režimu rozdelil subjekt pod verejnou kontrolou, ktorý nemá žiadnu voľnú úvahu, pokiaľ ide o určenie a použitie týchto prostriedkov, sa majú považovať za prostriedky, ktoré ostávajú pod verejnou kontrolou (body 66 a 67 uvedeného rozsudku).

[22] Pozri rozsudok Essent Netwerk Noord a i. (body 69 až 75); pozri tiež rozsudky z 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! a i. (C-262/12, EU:C:2013:851, body 21, 25, 28 až 36); z 15. mája 2019, Achema a i. (C-706/17, EU:C:2019:407, body 63 až 67), ako aj zo 16. septembra 2021, FVE Holýšov I a i./Komisia (C-850/19 P, neuverejnený, EU:C:2021:740, bod 46).

[23] Na to, aby sa táto podmienka považovala za splnenú, treba preukázať, že finančné prostriedky vyberá a spravuje podnik, ktorý sa nachádza pod kontrolou štátu.

[24] Pozri body 65 až 72 tohto rozsudku. Pozri tiež v tomto zmysle rozsudok zo 16. septembra 2021, FVE Holýšov a i. (C-850/19 P, EU:C:2021:740, bod 46).

[25] V bode 72 rozsudku Nemecko/Komisia Súdny dvor až po vylúčení existencie „osobitného príplatku“ usúdil, že „v dôsledku toho“ je potrebné overiť, či mu „však“ ďalšie dve uvedené skutočnosti (t. j. štátna kontrola nad finančnými prostriedkami alebo nad správcami siete) umožňujú dospieť k záveru, že finančné prostriedky získané na základe príplatku EEG predstavujú štátne prostriedky.

[26] Rozsudok z 15. mája 2019 (C-706/17, EU:C:2019:407).

3. Odpoveď na prejudiciálnu otázku

52. Vzhľadom na vyššie uvedené zastávam názor, že na prvú prejudiciálnu otázku treba odpovedať tak, že povinnosť, podľa ktorej musí verejný prevádzkovateľ nakupovať elektrickú energiu od výrobcov, ktorí používajú obnoviteľné zdroje energie, za vyššiu cenu, ako je trhová cena, pričom má prospech z povinnosti, podľa ktorej musí konečný spotrebiteľ platiť cenu pomernú k spotrebe, sa má považovať za pomoc poskytnutú zo štátnych prostriedkov v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ.

B. O druhej otázke

53. Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, aké skutočnosti umožňujú určiť dátum liberalizácie trhu s elektrickou energiou v Lotyšsku a do akej miery by situácia na uvedenom trhu pred rokom 2007 mala vplyv na posúdenie existencie štátnej pomoci v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ.

54. Podľa lotyšskej vlády by Súdny dvor mal túto otázku vyhlásiť za neprípustnú vzhľadom na to, že nemôže mať vplyv na výsledok sporu vo veciach samých, keďže náhrada škody, ktorú požadujú žalobkyne, spĺňa kritériá „štátnej pomoci“, a to bez ohľadu na okamih, keď došlo k liberalizácii trhu s elektrickou energiou.

55. Hoci prináleží vnútroštátnemu súdu, ktorý jediný má právomoc zistiť a posúdiť skutkový stav sporu vo veciach samých, aby sa vyjadril k tejto otázke, myslím si, že touto otázkou sa vnútroštátny súd zamýšľa nad možnosťou, že by štátna pomoc mohla existovať na trhu, ktorý nie je liberalizovaný. Mohla by totiž vzniknúť otázka, či v prípade, že nedošlo k liberalizácii trhu s energiou, môžu niektoré z podmienok stanovených v článku 107 ods. 1 ZFEÚ ostať nesplnené. V tejto súvislosti pripomínam, že kvalifikácia ako „štátna pomoc“ predpokladá splnenie štyroch podmienok, vrátane tých, ktoré stanovujú, že pomoc by mala „narušovať hospodársku súťaž“ a „ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi“.

56. Treba poznamenať jednak to, že Súdny dvor už rozhodol, že výhoda poskytnutá určitým podnikom, napríklad v podobe dotácií, môže ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi a narušiť hospodársku súťaž, a to aj pred úplnou liberalizáciou trhu v predmetnom sektore.[27] Po druhé Súdny dvor poukázal na to, že prináleží vnútroštátnemu súdu posúdiť, či je trh otvorený hospodárskej súťaži.[28] Zdá sa pritom, že vnútroštátny súd odpovedal na túto otázku kladne, keď uviedol, že lotyšský trh s elektrickou energiou už bol liberalizovaný (a napojený na trhy s elektrickou energiou iných členských štátov) pred 1. júlom 2007, a teda pred obdobím, v ktorom nastali skutkové okolnosti sporov vo veciach samých.

57. Za týchto okolností sa domnievam, že Súdny dvor by mal druhú otázku vyhlásiť za neprípustnú, pretože sa zdá byť hypotetickou a bez vplyvu na výsledok sporov vo veciach samých. V tejto súvislosti pripomínam, že Súdny dvor rozhodol, že nemá právomoc poskytnúť vnútroštátnemu súdu odpoveď, pokiaľ otázky, ktoré mu boli položené, nemajú žiadnu súvislosť so skutkovými okolnosťami alebo predmetom konania vo veci samej, a teda nezodpovedajú objektívnej potrebe vyriešenia sporu vo veci samej.[29]

[27] Rozsudok z 10. júna 2010, Fallimento Traghetti del Mediterraneo (C-140/09, EU:C:2010:335, bod 49).

[28] Tamže, bod 50.

[29] Rozsudok zo 17. mája 1994, Corsica Ferries (C-18/93, EU:C:1994:195, bod 14).

C. O tretej otázke

58. Vzhľadom na odpoveď, ktorú navrhujem dať na prvú prejudiciálnu otázku, zastávam názor, že nie je potrebné odpovedať na tretiu otázku. Za predpokladu, že Súdny dvor usúdi, že na túto otázku treba odpovedať, odkazujem na nasledujúcu analýzu týkajúcu sa štvrtej prejudiciálnej otázky.

D. O štvrtej a deviatej otázke

59. Svojou štvrtou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či v prípade, že by predmetné opatrenie malo byť kvalifikované ako „štátna pomoc“, by priznanie nároku na náhradu škody predstavovalo novú pomoc alebo by sa malo považovať za vyplatenie tej časti štátnej pomoci, ktorá predtým nebola poskytnutá. Svojou deviatou otázkou sa tento súd pýta, či sa štátna pomoc poskytnutá z dôvodu takejto náhrady škody má kvalifikovať ako „nová pomoc“ alebo ako „existujúca pomoc“ v zmysle článku 1 písm. b) a c) nariadenia 2015/1589. Myslím si, že tieto dve otázky treba vzhľadom na ich vzájomnú súvislosť preskúmať spoločne.

1. O vplyve kvalifikácie návrhov žalobkýň na náhradu škody z hľadiska ustanovení týkajúcich sa štátnej pomoci

60. V prvom rade treba poznamenať, že účastníci konaní vo veciach samých vzniesli otázku, či konštatovanie existencie štátnej pomoci môže závisieť od kvalifikácie žalôb podaných podľa vnútroštátneho práva.

61. V tejto súvislosti sa žalobkyne a holandská vláda domnievajú, že vnútroštátny súd musí v sporoch vo veciach samých rozhodnúť o nároku na náhradu škody založenom na subjektívnej zodpovednosti regulačného orgánu. Ujma, ktorej náhrada sa požaduje, totiž podľa ich názoru vyplýva z pochybenia, ktorého sa dopustil tento orgán a ktoré navyše konštatoval vnútroštátny súd. Opierajúc sa o judikatúru založenú na rozsudku z 27. septembra 1988, Asteris a i. (106/87 až 120/87, EU:C:1988:457), popísanú v bode 63 nižšie, tak žalobkyne tvrdia, že skutočnosť, že podaná žaloba je žalobou o náhradu škody, sama osebe postačuje na vylúčenie existencie štátnej pomoci.

62. Lotyšská vláda naopak tvrdí, že náhrada škody, ktorú požadujú žalobkyne, nezodpovedá žalobe o náhradu škody, založenej na ujme spôsobenej zásahom štátu – a to bez ohľadu na kvalifikáciu tejto žaloby ako takej na základe vnútroštátneho práva – ale skôr získaniu výhody podľa § 30 ods. 3 zákona o trhu s elektrickou energiou.[30]

63. V druhom rade treba poznamenať, že Súdny dvor sa už k podobnej otázke vyjadril v rozsudku Asteris a i., pričom rozhodol, že štátna pomoc má zásadne odlišnú právnu povahu než náhrada škody, ktorú sú vnútroštátne orgány povinné zaplatiť jednotlivcom ako náhradu ujmy, ktorú im spôsobili.[31] Zaplatením náhrady škody sa teda štát snaží obnoviť finančnú situáciu, ktorá by existovala, ak by ju svojím zásahom nezhoršil. Niet pochýb o tom, že niektoré formy kompenzácie poskytované podnikom nepredstavujú štátnu pomoc. Na druhej strane cieľom štátnej pomoci je v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ poskytnúť určitým podnikom výhodu, ktorá zlepší ich existujúcu finančnú situáciu a postavenie na trhu vo vzťahu k ostatným súťažiteľom.

[30] Toto ustanovenie stanovilo právo predávať prebytok elektrickej energie verejnému prevádzkovateľovi za cenu zodpovedajúcu dvojnásobku priemernej tarify za predaj elektrickej energie, ktorá bola vyššia než tarifa stanovená počas príslušného obdobia.

[31] Rozsudok z 27. septembra 1988, (106/87 až 120/87, EU:C:1988:457, bod 23).

64. Takéto návrhy na náhradu škody by však nemali viesť k obchádzaniu účinného uplatňovania pravidiel v oblasti štátnej pomoci. [32] Osoby, ktoré nemohli využiť pomoc, ktorá nebola oznámená Komisii a nebola ňou schválená, nemôžu požadovať z titulu „náhrady škody“ ekvivalent sumy pomoci, ktorú nedostali, pretože by to znamenalo nepriame poskytnutie protiprávnej pomoci. [33]

65. V treťom rade poznamenávam, že skutočnosť, že je platba určitej sumy výsledkom súdneho rozhodnutia, sama osebe nevylučuje, aby mohla byť kvalifikovaná ako „štátna pomoc“. V rozsudku Buonotourist/Komisia tak Súdny dvor rozhodol, že Taliansko poskytlo štátnu pomoc prostredníctvom rozsudku Consiglio di Stato (Štátna rada, Taliansko), ktorým sa poskytovateľovi služieb autobusovej dopravy priznala náhrada za záväzky služby vo verejnom záujme. [34] Rovnako v rozsudku DEI a Komisia/Alouminion tis Ellados Súdny dvor rozhodol, že Grécko poskytlo štátnu pomoc prostredníctvom uznesenia v konaní o nariadení predbežného opatrenia, ktoré vydal Protodikeio Athinon (Súd prvého stupňa Atény, Grécko) a ktorým sa opätovne po dobu niekoľkých mesiacov zaviedla zvýhodnená sadzba za poskytovanie elektrickej energie v prospech výrobcu hliníka. [35]

66. Je pravda, že z čisto teoretického hľadiska je úvaha, že štátnu pomoc môže poskytnúť vnútroštátny súd, v rozpore so zásadou deľby moci. Súdne rozhodnutie totiž (samo osebe) nevytvára nové práva, ktoré predtým neexistovali, ale obmedzuje sa len na výklad uplatňovania existujúcich právnych noriem. Toto zásadné stanovisko však nemožno v plnej miere uplatniť v oblasti štátnej pomoci, najmä vzhľadom na skutočnosť, že v tejto oblasti je úplne jedno, ktorý štátny orgán je orgánom poskytujúcim štátnu pomoc (a to platí aj v prípade, že ide o súd).

67. Z nasledujúcich dôvodov zastávam názor, že súdne rozhodnutie, ktorým sa vyhovelo návrhom podaným žalobkyňami, môže predstavovať „štátnu pomoc“, a to bez ohľadu na kvalifikáciu týchto návrhov ako žalôb o náhradu škody na základe vnútroštátneho práva.

68. Uvedené podľa môjho názoru vyplýva predovšetkým tak z uvedeného rozsudku Buonotourist/Komisia, citovaného v bode 65 vyššie, ako aj z ustálenej judikatúry Súdneho dvora, podľa ktorej sú opatrenia štátnej pomoci vymedzené objektívne na základe ich účinkov, a nie na základe ich príčin alebo cieľov. [36] Ak by sa pritom automaticky vylúčila existencia štátnej pomoci v prípade, že sa rozhodnutie „formálne“ týka návrhu na náhradu škody, viedlo by to k tomu, že by pojem štátna pomoc nebol vymedzený objektívne v závislosti od jeho účinkov, ale subjektívne podľa verejného orgánu, ktorý dané rozhodnutie prijal.

69. Ďalej, ak by sa uplatnilo formálne kritérium jedine na základe vnútroštátneho práva na účely zistenia, aké úkony budú môcť založiť nárok na poskytnutie štátnej pomoci, podľa môjho názoru by to predstavovalo skutočné riziko obchádzania ustanovení práva Únie týkajúcich sa štátnej pomoci. Stačilo by tak, aby bola žiadosť o protiprávnu štátnu pomoc formulovaná ako návrh na náhradu škody, s cieľom vyhnúť sa pravidlám štátnej pomoci a preskúmaniu tak zo strany Komisie, ako aj zo strany vnútroštátnych súdov. Je pritom zjavné, že takéto riešenie by narušilo potrebný účinok článku 108 ods. 3 ZFEÚ.

[32] Rozsudok z 11. novembra 2015, Klausner Holz Niedersachsen (C-505/14, EU:C:2015:742, body 42 až 44).

[33] Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer v spojených veciach Atzeni a i. (C-346/03 a C-529/03, EU:C:2005:256, bod 198).

[34] Rozsudok zo 4. marca 2020 (C-586/18 P, EU:C:2020:152, body 88 až 97).

[35] Rozsudok z 26. októbra 2016 (C-590/14 P, EU:C:2016:797, body 58 a 59).

[36] Rozsudok z 8. decembra 2011, France Télécom/Komisia (C-81/10 P, EU:C:2011:811, bod 17).

70. Napokon, prejednávané veci sú podľa môjho názoru dosť výraznou ilustráciou tohto rizika, keďže sa zdá, že – na základe overení, ktoré prináleží vykonať vnútroštátnemu súdu – žaloby o náhradu škody vedú k rovnakému výsledku ako uplatnenie zákona stanovujúceho nákup elektrickej energie za vyššiu cenu, čo predstavuje štátnu pomoc (tak ako bolo konštatované v odpovedi na prvú prejudiciálnu otázku). Žalobkyne tak prostredníctvom podaných žalôb o náhradu škody žiadajú vnútroštátny súd o to, aby im priznal štátnu pomoc, ktorú predtým nemohli využiť na základe zákona. Skutočnosť, že žiadosti žalobkýň sú podľa vnútroštátneho práva kvalifikované ako návrhy na náhradu škody, na tomto závere nič nemení. V dôsledku uvedeného, náhradu škody, ktorú požadujú žalobkyne, možno považovať za „štátnu pomoc“ v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ.

2. O kvalifikácii návrhov na náhradu škody ako „novej“ alebo „existujúcej“ pomoci

71. Domnievam sa, že odpoveď na otázku, či v predmetnom prípade ide o „novú pomoc“ alebo „existujúcu pomoc“, možno bez väčších ťažkostí vyvodiť z výkladu nariadenia 2015/1589.

72. V tejto súvislosti pripomínam, že článok 1 písm. c) tohto nariadenia stanovuje, že „nová pomoc“ je každá pomoc, to znamená schémy pomoci a individuálnu pomoc, ktorá nie je existujúcou pomocou vrátane úprav existujúcej pomoci. Od okamihu, keď náhrada škody poskytnutá žalobkyniam nepatrí do žiadnej kategórie „existujúcej pomoci“ uvedenej v bode b) tohto článku, tak táto náhrada škody predstavuje „novú pomoc“. Konkrétne štátna pomoc, ktorú požadujú žalobkyne, zjavne nespadá pod body ii) a iii) uvedeného ustanovenia, keďže nebola schválená Komisiou alebo Radou, a ani nebola oznámená Komisii.

73. Vzhľadom na vyššie uvedené navrhujem na štvrtú a deviatu prejudiciálnu otázku odpovedať tak, že rozhodnutie, ktorým by vnútroštátny súd priznal žalobkyniam náhradu škody, môže predstavovať „štátnu pomoc“ v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ a musí byť kvalifikované ako „nová pomoc“ v zmysle článku 1 písm. c) nariadenia 2015/1589, pretože nepatrí do žiadnej z kategórií „existujúcej pomoci“, uvedených v článku 1 písm. b) tohto nariadenia.

E. O piatej otázke

74. Svojou piatou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či v prípade, že by sa návrhy na náhradu škody, o aké ide vo veciach samých, mali považovať za žiadosti o vyplatenie predtým nezískanej štátnej pomoci, musí toto vyplatenie závisieť od aktuálnej situácie na trhu s elektrickou energiou a od platnej vnútroštátnej právnej úpravy, vrátane aktuálnych obmedzení v oblasti nadmernej kompenzácie.

75. Vzhľadom na odpoveď, ktorú navrhujem dať na štvrtú otázku, usudzujem, že na piatu otázku nie je potrebné odpovedať.

76. V každom prípade zastávam názor, že táto otázka je neprípustná, pretože sa zrejme týka posúdenia zlučiteľnosti vyplatenia predmetnej náhrady škody s vnútorným trhom s elektrickou energiou v prípade, že sa táto náhrada škody považuje za štátnu pomoc poskytnutú na základe režimu štátnej pomoci, ktorý bol platný v rokoch 2005 až 2008. V tejto súvislosti pripomínam, že z ustálenej judikatúry vyplýva, že posúdenie zlučiteľnosti opatrení alebo režimov pomocí s vnútorným trhom prináleží do výlučnej právomoci Komisie, ktorej činnosť je preskúmateľná

súdom Únie. [37]

F. O šiestej a siedmej otázke

77. Svojou šiestou a siedmou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či jednak tá skutočnosť, že veterné elektrárne, na rozdiel od vodných elektrární, dostávali v minulosti plnú pomoc, a jednak skutočnosť, že len časti výrobcov elektrickej energie z vodných zdrojov je poskytnutá náhrada škody, sú relevantné pre výklad článku 107 ods. 1 ZFEÚ.

78. Rovnako ako Komisia, a tiež aj lotyšská vláda, zastávam taký názor, že tieto okolnosti sú pre vyriešenie sporov vo veciach samých irelevantné. Tieto skutočnosti totiž prípadne predstavujú prvky posúdenia zlučiteľnosti režimu pomoci, ktorý bol platný v rokoch 2005 až 2008, s vnútorným trhom, ktoré, tak ako bolo uvedené v bode 76 vyššie, patrí do výlučnej právomoci Komisie. Preto sa podľa môjho názoru musia tieto otázky zamietnuť ako neprípustné.

G. O ôsmej otázke

79. Svojou ôsmou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či kritériá, ktoré sú stanovené pre pomoc *de minimis*, sú uplatniteľné na pomoc, o akú ide vo veciach samých, keďže výška tejto pomoci nepresahuje stropnú hodnotu *de minimis* stanovenú v článku 3 ods. 2 nariadenia č. 1407/2013. [38]

80. Treba pripomenúť, že článok 5 ods. 2 tohto nariadenia stanovuje, že horná hranica pomoci *de minimis* sa musí posudzovať s ohľadom na pomoc, ktorú už žalobkyne získali na rovnakom základe podľa tých istých právnych predpisov počas rovnakého obdobia.

81. Zdôrazňujem tiež, že hoci vnútroštátne súdy nemajú právomoc rozhodovať o zlučiteľnosti štátnej pomoci s vnútorným trhom, naopak im možno predložiť spory, v ktorých budú musieť podať výklad a uplatniť pojem pomoc uvedený v článku 107 ods. 1 ZFEÚ, najmä čo sa týka určenia, či štátne opatrenie, ktoré bolo prijaté bez predchádzajúcej kontroly stanovenej v článku 108 ods. 3 ZFEÚ, sa má, alebo nemá tejto kontrole podrobiť. [39]

82. Vnútroštátny súd tak môže byť privedený k tomu, aby posúdil, či štátna pomoc spadá do rozsahu pôsobnosti režimu výnimky *de minimis*. Je preto úlohou tohto súdu, aby v každom z konaní vo veciach samých overil, či predmetná pomoc nie je kumulatívna s inou štátnou pomocou, ktorú už žalobkyne dostali na základe zákona o trhu s elektrickou energiou alebo na základe iných režimov pomoci schválených Komisiou. [40]

83. Vzhľadom na vyššie uvedené treba na ôsmu prejudiciálnu otázku odpovedať tak, že prináleží vnútroštátnemu súdu, aby v súlade s článkom 5 ods. 2 nariadenia č. 1407/2013 overil, či kumulácia pomoci, o akú ide v každom z konaní vo veciach samých, s inou pomocou, ktorú získali tie isté žalobkyne, nevedie k prekročeniu stropnej hodnoty stanovenej v článku 3 ods. 2 tohto nariadenia.

[37] Rozsudok z 23. marca 2006, Enirisorse (C-237/04, EU:C:2006:197, bod 23).

[38] Zdá sa, že táto otázka je odôvodnená skutočnosťou, že každá zo súm, ktoré žalobkyne získali, je skutočne nižšia ako stropná hodnota *de minimis*.

[39] Rozsudok z 26. októbra 2016, DEI a Komisia/Alouminion tis Ellados (C-590/14 P, EU:C:2016:797, bod 98 a citovaná judikatúra).

[40] V tejto súvislosti poznamenávam, že tak vnútroštátny súd, ako aj niektorí účastníci konania, odkazujú na režim štátnej pomoci, ktorý bol v platnosti súbežne s opatrením, o aké ide vo veciach samých, a ktorý bol schválený rozhodnutím Komisie SA.43140 (2015/NN) z 24. apríla 2017 – Podpora obnoviteľných zdrojov energie a kogenerácie.

H. O desiatej otázke

84. Svojou desiatou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, kedy začína plynúť desaťročná premlčacia lehota v zmysle článku 17 ods. 2 nariadenia 2015/1589.

85. Rovnako ako lotyšská vláda sa domnievam, že na túto otázku nie je potrebné odpovedať, pretože vychádza z predpokladu, že poskytnutie predmetnej náhrady sa považuje za existujúcu pomoc, pričom však túto náhradu škody treba vnímať ako „novú pomoc“.

86. V každom prípade treba poznamenať, že Súdny dvor už rozhodol, že deň, keď sa protiprávna pomoc skutočne udelila jej príjemcovi, predstavuje začiatok plynutia premlčacej lehoty,[41] pričom spresnil, že dátum poskytnutia pomoci nezodpovedá dátumu prijatia režimu pomoci.[42] Taktiež v tejto súvislosti pripomínam, že v rozsudku z 25. januára 2022, Komisia/European Food a i. (C-638/19 P, EU:C:2022:50) (vo veci známej pod názvom „Micula“), Súdny dvor zasadajúci vo veľkej komore spresnil, že okamihom poskytnutia prípadnej pomoci nie je okamih, keď žalobca nadobudol vecný nárok požadovať náhradu škody od štátu z dôvodu namietaného porušenia, ale ten okamih, keď bol tento nárok uznaný a vyčíslený v uznesení rozhodcovského súdu. Práve až presne v tomto okamihu totiž môže žalobca dosiahnuť skutočné vyplatenie požadovanej náhrady škody, a to tým, že nadobudne definitívny nárok na získanie tejto pomoci, a štát je povinný túto pomoc poskytnúť. Rovnako platí, že práve k tomuto dátumu bolo opatrenie spôsobilé narušiť hospodársku súťaž a ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ.[43]

87. Treba však spresniť, že v predmetnom prípade rozsudky Administratīvā apgabaltiesa (Krajský správny súd) stanovili odklad ich výkonu až do oznámenia pomoci, ktorá sa nimi poskytuje, a vydania následného rozhodnutia Komisie, ktoré sa jej týka. V dôsledku toho ku skutočnému poskytnutiu pomoci, t. j. k vyplateniu náhrady škody, doposiaľ nedošlo a premlčacia lehota stanovená v článku 17 ods. 2 nariadenia 2015/1589 nezačala plynúť.

88. Vzhľadom na odpoveď poskytnutú na štvrtú a deviatu prejudiciálnu otázku je potrebné na desiatu prejudiciálnu otázku odpovedať tak, že so zreteľom na kvalifikáciu žaloby o náhradu škody ako „novej pomoci“ nie sú splnené podmienky stanovené v článku 1 písm. b) bode iv) nariadenia 2015/1589, pretože neuplynula desaťročná premlčacia lehota od poskytnutia pomoci. Táto lehota začína plynúť odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozsudku, ktorým sa vyhovelo žalobe o náhradu škody, pričom tento deň predstavuje deň, keď je pomoc poskytnutá príjemcovi v zmysle článku 17 ods. 2 tohto nariadenia.

I. O jedenástej otázke

89. Vnútroštátny súd sa svojou jedenástou otázkou v podstate pýta, či vzhľadom na článok 108 ods. 3 ZFEÚ, ako aj články 2 a 3 nariadenia 2015/1589, môže vyhovieť návrhu na náhradu škody len po splnení odkladnej podmienky, že bude vopred oznámená Komisii a že ju Komisia schváli.

90. Hneď na úvod pripomínam, že úloha, ktorú právo Únie zveruje vnútroštátnym súdom pri vykonávaní systému kontroly štátnej pomoci,[44] zahŕňa, v prípade, že tieto súdy konštatujú, že predmetné opatrenie malo byť oznámené Komisii v súlade s článkom 108 ods. 3 ZFEÚ,

41 Rozsudok z 26. apríla 2018, ANGED (C-233/16, EU:C:2018:280, body 79 a 82).

42 Rozsudok z 8. decembra 2011, France Télécom/Komisia (C-81/10 P, EU:C:2011:811, bod 81).

43 Rozsudok z 25. januára 2022, Komisia/European Food a i. (C-638/19 P, EU:C:2022:50, body 123 až 125).

44 Rozsudok z 26. októbra 2016, DEI a Komisia/Alouminion tis Ellados (C-590/14 P, EU:C:2016:797, body 95 až 98 a citovaná judikatúra).

predovšetkým povinnosť overiť, či dotknutý členský štát splnil túto povinnosť, a ak to tak nie je, vyhlásiť toto opatrenie za protiprávne.[45] Z uvedeného vyplýva, že vnútroštátny súd je v súlade so svojím vnútroštátnym právom povinný vyvodiť všetky dôsledky z porušenia pravidiel v oblasti štátnej pomoci, a osobitne z porušenia článku 108 ods. 3 ZFEÚ.

91. Z už citovanej judikatúry tak vyplýva, že vnútroštátny súd návrhom výrobcov na náhradu škody nemôže vyhovieť, pretože tieto návrhy sa zakladajú na protiprávnej pomoci. Ako sa uvádza v bode 70 vyššie, nárok na náhradu škody by mal *de facto* rovnaký účinok ako uplatňovanie právnych predpisov, ktoré sú v rozpore s právom Únie a ktoré by viedli k narušeniu hospodárskej súťaže. Výrobcovia by totiž dostali sumu rovnajúcu sa sume, ktorú by dostali na základe režimu protiprávnej pomoci, čomu musí vnútroštátny súd v zásade zabrániť.

92. Okrem toho pripomínam, že v rámci prerozdelenia právomocí medzi Komisiu a vnútroštátne súdy posudzujú vnútroštátne súdy existenciu pomoci, no nie jej zlučiteľnosť s vnútorným trhom, pretože toto posúdenie patrí do výlučnej právomoci Komisie a podlieha preskúmaniu zo strany Súdneho dvora.[46]

93. V predmetnom prípade pritom Administratīvā apgabaltiesa (Krajský správny súd) podmienil priznanie náhrady škody splnením odkladnej podmienky, na základe ktorej lotyšské orgány nesmú vyplatiť žiadnu pomoc, pokiaľ ju neoznámili a nezískali predchádzajúci súhlas Komisie. Keď teda Administratīvā apgabaltiesa (Krajský správny súd) vo svojich rozsudkoch z 31. mája a 10. júla 2019 stanovil, že náhrada škody, ktorej zaplatenie žalobkyniam nariadil vnútroštátnym orgánom, môže predstavovať náhradu škody až po tom, ako Komisia dá svoj súhlas alebo sa jej súhlas bude považovať za daný, dodržal požiadavky stanovené v článku 108 ods. 3 ZFEÚ.

94. Preto sa domnievam, že na jedenástu otázku treba odpovedať tak, že článok 108 ods. 3 ZFEÚ a články 2 a 3 nariadenia 2015/1589 sa majú vykladať v tom zmysle, že umožňujú poskytnutie štátnej pomoci v prípade, že vnútroštátny súd vyhovie žalobe o náhradu škody, a to pod podmienkou, že dotknutý členský štát oznámi predmetnú pomoc Komisii a dostane rozhodnutie Komisie, ktorým sa toto opatrenie pomoci povoľuje.

J. O dvanástej otázke

95. Svojou dvanástou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či je pre posúdenie existencie štátnej pomoci relevantné, že sa náhrada škody požaduje od iného verejného orgánu, ako je ten, ktorý je v zásade povinný nakupovať od výrobcov „zelenú“ elektrickú energiu a ktorého rozpočet je určený výlučne na zabezpečenie jeho vlastnej prevádzky.

96. Inými slovami, touto otázkou sa vlastne požaduje zodpovedať to, či právne postavenie a úlohy, ktoré sú zverené právnickej osobe, ktorej prináleží vyplatiť finančnú výhodu, sú relevantné pre posúdenie, či sa táto výhoda poskytuje zo „štátnych prostriedkov“. Táto otázka zrejme vyplýva z osobitných charakteristických vlastností prejednávaných vecí, a predovšetkým zo špecifického charakteru vnútroštátneho práva, ktoré v predmetnom prípade zverilo stanovenie zvýšenej tarify za elektrickú energiu inej osobe, než osobe s právomocou nakupovať „zelenú“ elektrickú energiu

[45] Rozsudok z 19. marca 2015, OTP Bank (C-672/13, EU:C:2015:185, bod 68).

[46] Rozsudok z 2. mája 2019, A-Fonds (C-598/17, EU:C:2019:352, body 45 a 46).

za túto tarifu.[47] Podľa vnútroštátneho práva pritom regulačný orgán v zásade nemohol používať svoj vlastný rozpočet na vyplácanie štátnej pomoci, a to vzhľadom na obmedzenia stanovené vnútroštátnym právom, ktoré mu umožňovali používať jeho finančné prostriedky výlučne na zabezpečenie jeho vlastnej prevádzky.

97. Z článku 107 ods. 1 ZFEÚ vyplýva, že normotvorca Únie pri posudzovaní pomoci neprikladal význam subjektu zodpovednému za vyplatenie štátnej pomoci, ale pôvodu finančných prostriedkov, z ktorých bude predmetná pomoc vyplatená. Okrem toho z judikatúry jasne vyplýva, že na účely rozhodnutia v tejto otázke nie je relevantné ani verejnoprávne alebo súkromnoprávne postavenie, ani nezávislosť osoby zodpovednej za poskytnutie predmetnej výhody.[48]

98. Vzhľadom na vyššie uvedené treba na dvanástu otázku odpovedať tak, že právne postavenie a úlohy, ktoré sú zverené právnickej osobe na základe vnútroštátneho práva, sú irelevantné na účely posúdenia, či sa výhoda poskytuje zo „štátnych prostriedkov“, keďže konkrétny zdroj štátnych prostriedkov nemá vplyv na kvalifikáciu opatrenia ako štátnej pomoci.

K. O trinástej otázke

99. Svojou trinástou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či smernica 2002/20 môže brániť prípadnému poskytnutiu náhrady škody žalobkyniam.

100. Treba pritom poukázať na to, že prejednávané veci nepatria do pôsobnosti tejto smernice, pretože sa neuplatňuje na odvetvie elektrickej energie. Okrem toho sa zdá, že žiadne ustanovenie uvedenej smernice nenaznačuje, že by sa táto uplatňovala v iných oblastiach, ako je trh elektronických komunikácií. Táto otázka sa preto musí odmietnuť ako zjavne neprípustná.

V. Návrh

101. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Augstākā tiesa (Senāts) (Najvyšší súd, Lotyšsko), takto:

1. Povinnosť, podľa ktorej musí verejný prevádzkovateľ nakupovať elektrickú energiu od výrobcov, ktorí používajú obnoviteľné zdroje energie, za vyššiu cenu, ako je trhová cena, pričom má prospech z povinnosti, podľa ktorej musí konečný spotrebiteľ platiť cenu pomernú k spotrebe, sa má považovať za pomoc poskytnutú zo štátnych prostriedkov v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ.

2. Rozhodnutie, ktorým vnútroštátny súd priznáva žalobkyniam náhradu škody, môže predstavovať „štátnu pomoc“ v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ a musí byť kvalifikované ako „nová pomoc“ v zmysle článku 1 písm. c) nariadenia Rady (EÚ) 2015/1589 z 13. júla 2015 stanovujúceho podrobné pravidlá na uplatňovanie článku 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, pretože nepatrí do žiadnej z kategórií „existujúcej pomoci“, uvedených v článku 1 písm. b) tohto nariadenia.

[47] V tejto súvislosti pripomínam, že podľa vnútroštátneho práva bolo úlohou spoločnosti Latvenergo nakupovať prebytok vyrobenej elektrickej energie za vyššiu cenu, zatiaľ čo priemerná tarifa za predaj elektrickej energie bola určená regulačnou komisiou ako regulačným orgánom na trhu s elektrickou energiou.

[48] Rozsudok z 9. novembra 2017, Komisia/TV2/Danmark (C-656/15 P, EU:C:2017:836, body 44 a 45).

3. Vnútroštátnemu súdu prináleží, aby v súlade s článkom 5 ods. 2 nariadenia Komisie (EÚ) č. 1407/2013 z 18. decembra 2013 o uplatňovaní článkov 107 a 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na pomoc *de minimis* overil, či kumulácia pomoci, o akú ide v každom z konaní vo veciach samých, s inou pomocou, ktorú získali tie isté žalobkyne, nevedie k prekročeniu stropnej hodnoty stanovenej v článku 3 ods. 2 tohto nariadenia.

4. Vzhľadom na kvalifikáciu žaloby o náhradu škody ako „novej pomoci“ nie sú splnené podmienky stanovené v článku 1 písm. b) bode iv) nariadenia 2015/1589, pretože neuplynula desaťročná premlčacia lehota od poskytnutia pomoci. Táto lehota začína plynúť odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozsudku, ktorým sa vyhovelo žalobe o náhradu škody, pričom tento deň predstavuje deň, keď je pomoc poskytnutá príjemcovi v zmysle článku 17 ods. 2 tohto nariadenia.

5. Článok 108 ods. 3 ZFEÚ, ako aj články 2 a 3 nariadenia 2015/1589 sa majú vykladať v tom zmysle, že umožňujú poskytnutie štátnej pomoci v prípade, že vnútroštátny súd vyhovie žalobe o náhradu škody, a to pod podmienkou, že dotknutý členský štát oznámi predmetnú pomoc Európskej komisii a dostane rozhodnutie Komisie, ktorým sa toto opatrenie pomoci povoľuje.

6. Právne postavenie a úlohy, ktoré sú zverené právnickej osobe na základe vnútroštátneho práva, sú irelevantné na účely posúdenia, či sa výhoda poskytuje zo „štátnych prostriedkov“, keďže konkrétny zdroj štátnych prostriedkov nemá vplyv na kvalifikáciu opatrenia ako štátnej pomoci.